

Der foreslås ingen ændringer i denne kompetencebegrænsning.

2°. En række kollegiale organer, der ved deres sammensætning, opgaver og procesform ligner de utvivlsomme domstole i større eller mindre udstrækning, har i praksis givet anledning til tvivl.

En del af disse nævn har ved lovgivning fået henlagt afgørelser af tvister mellem borgere, eller der er i lovgivningen åbnet for, at nævn ved denne funktion kan nedsættes.

Karakteristisk for disse nævn er – foruden tvistløsningsfunktionen – en domstolslignende proces og ofte dommermedlemskab. Landvæsensretter, hegnsyn, huslejenævn, Forbrugerklagenævnet, Advokatnævnet, tjenestemandretter og Arbejdsretten er eksempler på sådanne tvistnævn.

I sin hidtidige praksis har ombudsmanden erklæret sig kompetent over for visse af disse nævn, f.eks. Forbrugerklagenævnet og huslejenævnene. Over for andre, f.eks. landvæsensretterne og Advokatnævnet, har ombudsmanden anset sig for inkompetent.

Nævn, der under en betryggende proces træffer afgørelse i tvister mellem borgerne, bør være uden for ombudsmandens indseende, selv om vedkommende nævn hviler på et offentligretligt grundlag. Ombudsmanden bør koncentrere sig om sit kerneområde: forholdet mellem forvaltningen og borgerne, også for at modvirke, at ombudsmandsinstitutionen bliver for stor.

Med henblik på at lade ombudsmanden i hvert enkelt tilfælde overveje sin kompetence efter de retningslinjer, der er udstukket i betænkningen, foreslås indført en regel (lovforslagets § 7, stk. 3), hvorefter ombudsmanden ikke behandler klager over nævn, der må anses for tvistnævn.

3°. Over for en række nævn, som vel er domstolslignende, men ikke afgør tvister mellem borgerne, har ombudsmanden anset sig for inkompetent. Der har typisk været tale om nævn, hvori der har været dommerrepræsentation, og som har varetaget opgaver, der minder stærkt om de traditionelle domstolsager, og som har haft en stærkt judicialiseret sagsbehandling. Eksempler på sådanne organer, der er anset for domstole, men som ikke kan karakteriseres som tvistnævn, er fredningsnævn, taksations- og overtaksationskommissioner i henhold til lov om offentlige veje, lov om by- og landzoner og lov om naturbeskyttelse samt valgbarhedsnævnet.

Omvendt har ombudsmanden anset sig for kompetent over for en række nævn, som også har domstolslignende træk. Til disse hører Overfredningsnævnet, Den Sociale Ankestyrelse, Arbejdsmarke-

dets Ankenævn, de sociale ankenævn, Miljøklagenævnet, Flygtningenævnet, Erhvervsankenævnet og Landsskatteretten.

Udvalget har peget på, at det er nærliggende at undtage nævn, der under domstolslignende procesformer udfører samme opgaver som domstolene efter grundlovens § 63. Også nævn, som tager stilling til særlig væsentlige retsforhold mellem forvaltningen og borgerne kan tænkes undtaget fra ombudsmandens indseende. Men for disse nævns vedkommende bør procesformen være afgørende. Kun de nævn, der ved kontradiktorisk proces, mulighed for mundtlighed, besigtigelse m.v. er domstolslignende, bør undtages fra ombudsmandens indseende.

Udvalgets overvejelser kan ikke føre til en præcis afgrænsning af ombudsmandens kompetence. Lovforslaget indeholder derfor – bortset fra § 7, stk. 3, om tvistnævn – ingen nærmere angivelse af retningslinjer for ombudsmandens kompetence over for de domstolslignende nævn.

I stedet foretrækkes den løsning, at lovgivningsmagten for hvert enkelt domstolslignende nævn, f.eks. Flygtningenævnet og Erhvervsankenævnet, i vedkommende lov træffer bestemmelse om, hvorvidt nævnet skal være under ombudsmandens indseende eller ikke.

Indtil lovgivningsmagten måtte have truffet afgørelse, bør ombudsmanden fastholde sin nuværende praksis over for nævn, hvis status ombudsmanden allerede har taget stilling til. Over for nævn, hvis status ombudsmanden ikke tidligere har bedømt, bør ovenstående retningslinjer være bestemmende for ombudsmandens afgørelse om sin kompetence.

d) Domstolenes kompetence over for ombudsmanden.

Det er i nogle få tilfælde hændt, at borgere har anlagt sag mod ombudsmanden med henblik på enten at få ombudsmanden tilpligtet at undersøge en sag eller at anerkende, at hans udtalelse i en sag har været urigtig. Disse sager er enten blevet afvist eller hævet efter dommertilkendegivelse om, at sagsøger savnede den fornødne retlige interesse.

En tredje mulighed, som ikke har vist sig i praksis, er, at et forvaltningsorgan eller en person i forvaltningen anlægger sag med påstand om, at ombudsmandens bedømmelse af forvaltningsorganets eller personens afgørelse eller optræden kendes uberettiget.

Det grundlæggende i retssager, der anlægges af borgere, er bedømmelsen af forvaltningens handlinger, og dem kan domstolene bedømme under retssager, hvori vedkommende forvaltningsorgan optræder som part. Og ombudsmandens afgørelser om optagelse til realitetsbehandling i henhold til den gæl-